

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Das Buch Henoch

Goldschmidt, Lazarus

Berlin, 1892

Vorwort

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-5418

אליעזר בר גבריאל בר מאיר גולדשמידט

אמר שלום אל הקורא.

פתח דברי, וראשית אמרי, יתנו תהלה, לנורא עלילה, שחיל אזרני, ובידו אמצני, לגמור הענין, ולכלות הבנין, בנין אמרים, וסדר מאמרים, ולגמור המלאכה, מלאכת ההעתקה, משפת כוש, הוא חבוש, ללשון היקרה, הצחה וברה, הלשון העבריה, הטהרה והנקה, המצחף הזה, מחנוך החווה, שבקדושה הורתו, ובטהרה לידתו, וגדולי הראשונים, חכמים ונבונים, בעלי קבלה, שרי מעלה, המקובלים הקדושים, אילי תרשישים, כלם בחבורים, שמו מזכירים, ומביאים דברים, והרבה מאמרים, שבו נמצאים, וממנו מובאים. ואני תולעת, עני ממעש, קנאתי קנאה, לחכמה ובינה, בראותי הספרים, החביבים והיקרים, שישראל חולליהם, ויעקב מחבריהם, יצאו מאתנו, ולזרים נתנו, ומשפה עבריה, נעתקו לנכריה, ושנסתי מתנים, ואורתי חלצים, להשיב החבורים, האבדים והפוזרים, והיקרים ממטמונים, לבעליהם הראשונים. ולא אהלל, ואליו אפלל, כי יחנני, ובחסדו יזכני, לעסוק בתורה, הקדושה והטהרה, ולשמר מצותיה, חקיו ותורותיו, בלב תמים, כל הימים, אמן.

ועתה אליך אישי הקורא אשים דברתי. הספר הזה אשר הנני שם עתה לפניך, נודע למדי בספרות העברית העתיקה, עד כי כמעט למותר הוא לדבר ממנו, ואנכי לא אדבר עתה רק ע"ד התרגום העברי, ומעט מן הקורות את הספר; כי את כל פרטי עיני הספר, כמו זמן חבורו, הזמן אשר נאבד מאתנו, עת התגלותו לנו, העתקותיו והוצאותיו ועוד ועוד, כתבתי במבא הספר בלשון גרמניה, ושמה ימצאם הקורא. הספר הזה נתגלה לנו — אחרי אשר כפרו חכמים גדולים, כאיוב לודולף ואחרים, במציאותו — ע"י הנוסע האנגלי הנודע דוימס ברום, הוא מצא את הספר הזה בארץ כוש איטיופיה בלע"ז, בין יתר ספרי קדש, ומ"כ בין ספר משלי ובין ספר איוב; והחכם ההוא, אם גם לעג לתוכן הספר, ויאמר כי דבר אין לו עם המלאכים אשר בשמים והנפילים אשר בארץ, מכל זאת ידע גם הוא את תפארת הספר הזה ויקר ערכו, ויבא אותו לאירופה ויתנהו מתנה למלך גליה. ויהי כאשר שמעו חכמי הקדם, אוריינטליסטים בלע"ז, את שמע הספר הזה, אשר רק את שמו ידעו עד הנה, ויבואו רבים מהם לעיר פריס, לראות אותו ולנסות את תכנו, ולהוכיח האם הוא באמת הספר הנפלא אשר הרבו לדבר ממנו בספרי אבות הכנסיה. הראשון אשר בקר אותו היה החכם קרל גוסט פריד ווידה, אשר עשה לו שם עולם ע"י חקירותיו הרבות בספרות הגיפטיה, ואחריו עוד חכמים אחרים, וימצאו כי הוא הוא הספר הנפלא הנודע אל הראשונים בשם ספרא דחנוך והמובא באגרת יהודה (יד) בשם חנוך הנביא. אכן ידיעת החכמים האלה את השפה הכושית היתה מעטה במאד, ולכן לא יכלו להוציאו לאור וגם לא לתרגמו לשפה אחרת, וינוה הכי בשלום בין יתר כה"י בבית אוצר הספרים. אכן בראשית המאה הנכחית (1821) קם החכם הנודע פרופיסור ריכארד לאורינצה ארכיבישוף בעיר קאשיל, ויתרגמהו אנגלית ואחר זה הוציא אותו לאור גם בשפת כוש. אכן גם האיש הזה לא ידע היטב את השפה הכושית, ולכן תרגמו מלא שבושים, וההוצאה הכושית שהו"ל מלאה שגיאות וטעויות. וגם כל המתרגמים אחריו, הופסאן גפריריר וקלימינס, כלם השאירו את השגיאות והשבושים, כי תרגמו ע"פ הנוסח שהו"ל לאורינצה. אולם בימים האחרונים קם החכם הגדול, הוא מו"ר אוגושטוש דילמאן מורה בביהמ"ד בברלין, והוא הראש והראשון לכל יודעי שפת כוש, אשר מספרם לא יעלה לעשרה במלא רחבי ארץ,

VIII.

ויחמול על הספר הזה, בראותו את יקר ערכו וחשיבותו לתולדות הדימונולוגיה והאנגילוגיה; ויתקן אותו ע"פ חמשה כ"י אשר מצא, ויוציאו לאור מתוקן ומנוקה מכל שגיאות וחסרונות וטעויות. וע"פ ההוצאה הזאת תרגם אותו לשפת גרמניה, וגם מבא גדול ובאור רחב הוסיף עליו. אין לכתד כי גם עתה מלא הספר שבושים וטעויות הרבה במאד, חלוקת הפרשיות והפסוקים נתחלפו ואין בו מוקדם ומאוחר, וענינים רבים אין להם מובן כלל, אכן כל אלה המה באשמת המתרגם הכושי או היווני, ואין רשות למתרגם וקל וחומר למייל לתקן שגיאות באלה, כל קורא יוכל לתקן את השגיאות האלה לפי רוחו, ועל המייל או על המתרגם לתת לפני הקורא את אשר מצא בנוסח אשר לפניו, ולא לעשות בו כאדם העושה בתוך שלו. גם אנכי תרגמתי מלה במלה מן הנוסח הכושי, ולא נטיתי ימין ושמאל אפילו במקום שראיתי טעות מוחלט, רק הערתי על זה בהערות אשר נתתי בסוף הספר. אכן שמות האישים והמקומות שניתי מעט, במקום שהיה לשנות, לפי סגנון הלשון העברית, ומה גם כי הרבה מן השמות האלה נמצאים בכתבי קדש, והשויתי אותם עם התרגום הכושי על התורה; ובוה ראיתי להעיר גם את המתרגמים אשר לא יקפידו על זה, ועיזו יהיו דברים רבים אל הקורא העברי כספר החתום*.)

ומאת הקורא הנבון אבקש לדון אותי לכף זכות במצאו מקום קשה ההבנה, כי הנוסח הכושי משובש במאד, ורבה עבודת תרגום ספר כזה. אכן הכתובים היותר משובשים, וכן המלים הזרות אשר יהדתי אותן, וגם המלים אשר לא נמצאו בכתבי קדש, ואנכי בראתי אותן בהשוואת יתר שפות בני שם, בארתי בהערותי בסוף הספר, אשר שמה נתתי דין וחשבון על כל התרגום ועל כל מלה אשר נטיתי בתרגומי מן הנוסח הכושי.

וכתבתי את המבא ואת ההערות בשפת גרמניה, בשביל החכמים הנוצרים אשר לא יבינו את שפת עבר החדשה; והקורא העברי הפשוט, לא הבין את רוב ההערות גם לו נכתבו עברית, מפני ששפת כוש ויתר הלשונות העתיקות זרות הנה לו, וחוקרי לשונות הקדם מעטים המה בין בני ישראל במאד. ואני תקוה כי יהיה הספר הזה לתועלת רבה אל כל חוקרי קדמוניות ישראל ודורשי הספרות העתיקה; ואם אועיל לאנשי מדע ותבונה, והיה זה שכרי.

כליתי את מלאכת התרגום ביום י"ג טבת, יום מלאו לו א"ך שנה, ואת כל עבודת הספר ביום כ"ג תמוז ה' תרנ"ב למבי, פה ברלין קמ"ר.

(* החכם ר"ש רובין מעתיק בספר היוצלים אשר הכנס עברית את השם ארחרה אות בלוח כפי אשר מלא בתרגום האשכנזי של דילמאן, כממנו העתיק; ואנכי אדמה כי השם ארחרה זר הוא אל רוב הקוראים העברים (הפשוטים), אולם לוא ידע הכ"ס רובין לקרוא את התרגום הכושי על התורה, אז ידע כי הנחל שיחור או היס סוף יקרא צפי הכושים בשם ארחרה. כן הוא מעתיק את השם שילו ומעיר כי הוא שילה שצחורה, ואנכי חס אני ולא אדע, למה לו לכתב שילו ולהעיר כי הוא שילה, יכתב שילה צפנים הספר, וההערה למה לי? —